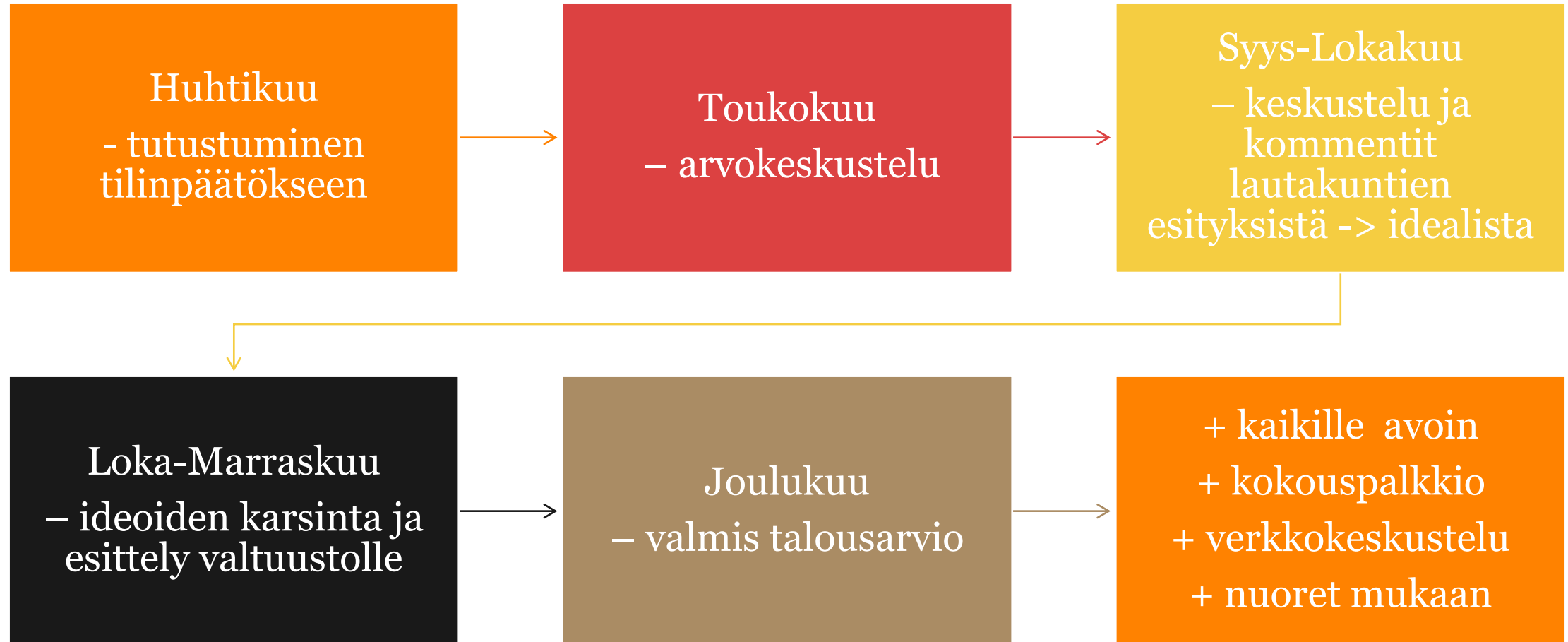

Työkalupakki
kuntalaispaneelin
järjestäjälle
talousarvioprosessin tueksi

Toimintamalli prosessin toisintamiseen

Ehdotus toimintamalliksi prosessikuvana

Vinkit omaa RatkaisuTori-toimintaa suunnittelevalle

- **Kutsu kaikille kuntalaisille** toimintaan siten, että kaikilla mahdollisuus osallistua
- Prosessiin tulee varata riittävästi aikaa ja resurssia.
 - **Työaika** varattava yhteensä noin 100 tuntia – johtoryhmä fasilitoi työryhmätyöskentelyn yhdessä konsulttitoimiston kanssa + viestintä ja muu valmistelutyö
 - Johtoryhmän sitoutuminen tärkeää prosessin onnistumisen kannalta
 - Kirjanpitäjän, kunnanjohtajan ja prosessin koordinoijan yhteistyö tärkeää
 - **Budjettiin tehtävä varaus**
- Tehtävänjakojen tulee olla selkeitä
- Fasilitointikoulutusta ryhmien ohjaajille
- Aineistojen tulee olla selkokielisiä
- Ensimmäinen kokoontuminen on hyvä olla avoin kaikille – muut kokoontumiset tulee olla suljettuja (vapauttaa ilmapiiriä keskusteluun).
- **Nuoret mukaan** pelillisen oppilaitosyhteistyön ja Nuva-toiminnan kautta

Materiaalit keskustelujen koordinoimiseksi

- Ennen ensimmäistä kokoontumista: [ilmoittautuminen / Webropol-lomake](#)

- **1. Ensimmäinen kokoontuminen: kunnan toiminnan kuvaus talousnäkökulmista**

- Kuvaus kunnan toiminnasta
- Alustavien aikataulujen esittely
- Kuvaukset kunnan talousprosesseista ja niiden aikatauluista vs. RatkaisuTori-toiminta
- Koonti taloustilanteesta tilinpäätöstietojen valossa (talouspäälikkö, kj ja konsulttitoimisto kokoavat tilinpäätöksen valmistuttua)
- [Webropol-palautekyselyt](#) toiminnan kehittämiseksi jokaisen tapaamisen jälkeen sähköpostilla panelisteille, prosessin jälkeen myös luottamushenkilöille.
- **2. Toinen kokoontuminen:**
- Arvokeskustelu peilattuna strategiaan (diat 22-25)

- **3. Kolmas kokoontuminen : kommentit lautakuntien ja kh:n talousarvioraamiin**

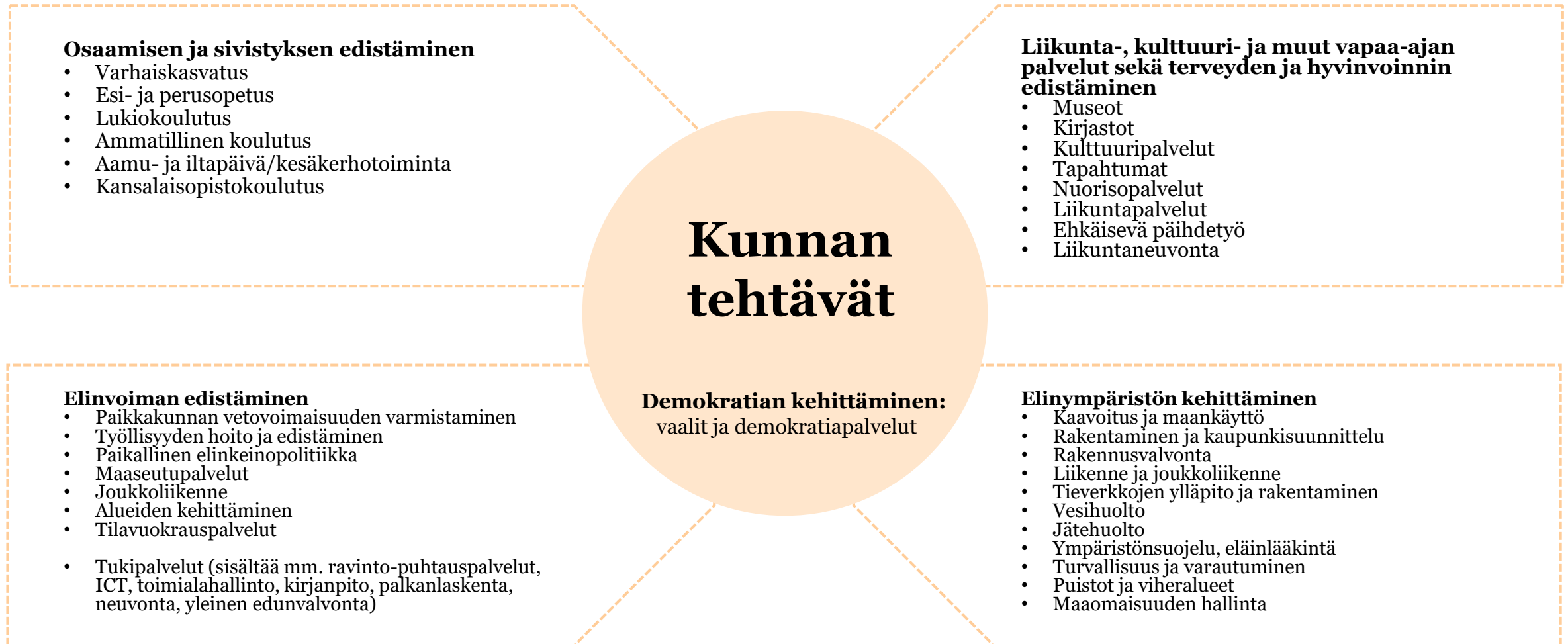
- – vapaan keskustelun malli – kaikki ideat kirjataan – kirjaajat niputtaa teemoihin)
- **Oppilaitosyhteistyö:** Kummallisen Kodikas – Menestyvä Merikarvia-pelin kehittäminen (kunnalla lisenssi Seppo-peliin)

- **4. Neljäs kokoontuminen: ideoiden kehittäminen 10 ehdotuksen listaksi :** konsulttitoimisto ja viranhaltijat auttavat budjettien suunnittelussa

- **Konsulttitoimisto lisää ehdotuksiin** budjetit ja vaikutusten arvioinnit yhteistyössä viranhaltijoiden kanssa annetuille diapohjille

- **5. Viides kokoontuminen:** ehdotusten esittely Valtuustoseminaarille jossa kolmikantakeskustelu (viranhaltijat, luottamushenkilöt ja panelistit)

Kunnan palvelutehtävät

Aikataulu 2024

1/2024
Raportointi
Sis. kyselyt

4/2024
Nykytila /
tilinpäätös
-
Kunnanjohtaja
- Talousjohtaja

5 / 2023
Arvokeskustelu
ja
keskustelu
verkkosivuilla

9-10/2024
– keskustelu ja
kommentit
lautakuntien
esityksistä ->
idealista

10/2024
Päätösseminaari
– ideoiden
karsinta ja
esittely
valtuustolle

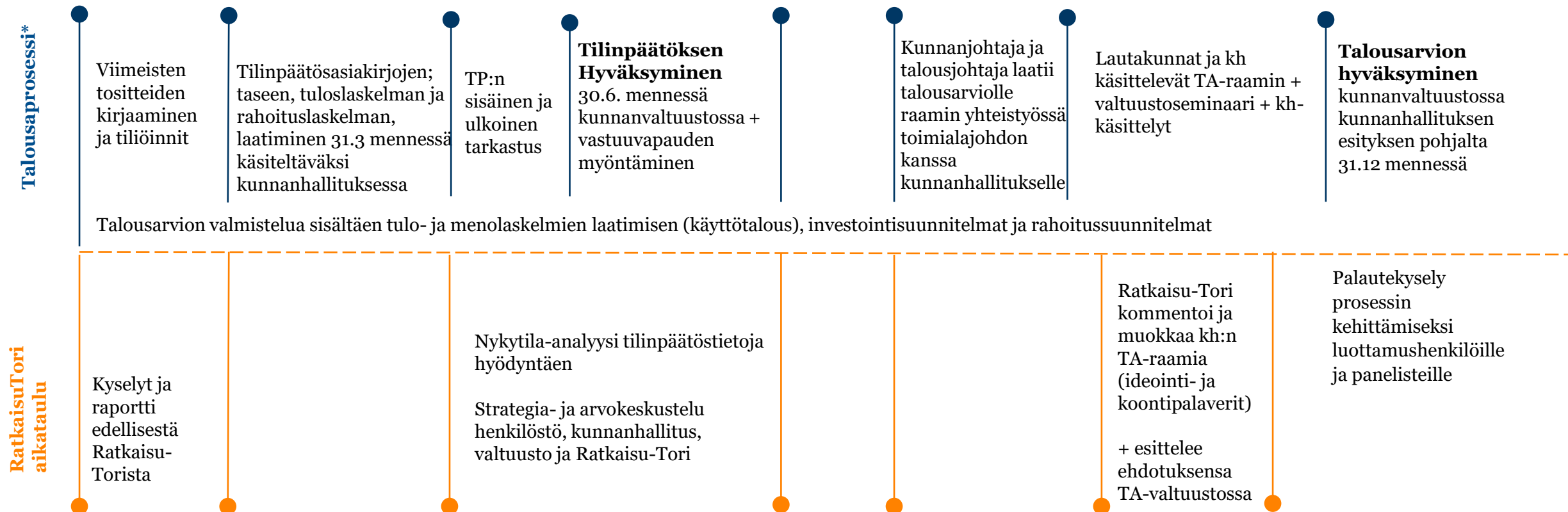

12/2024
Talousarvio
Valtuusto

RatkaisuTori-toiminta

Talousprosessi + Ratkaisu-Tori-toiminta

31.12 Tammikuu Helmikuu Maaliskuu Huhtikuu Toukokuu Kesäkuu Heinäkuu Elokuu Syyskuu Lokakuu Marraskuu Joulukuu

***Tilinpäätös:** roolit ja vastuut: kunnanjohtaja, talouspäälikkö, kirjanpitäjät, sisäiset ja ulkoiset tilintarkastajat, kunnanhallitus, kunnanvaltuusto.

***Talousarvio:** roolit ja vastuut: kunnanjohtajan ja talouspäälikön koordinoimana toimialajohtajien kanssa esitys lautakuntien ja kunnanhallituksen kautta valtuustoon

Talousarvio ja tilinpäätös kunnan talous-suunnittelun runkona

Talousarvioprosessi kunnassa on keskeinen osa kunnallista taloudenhoitoa ja päätöksentekoa. Se kattaa talousarvion suunnittelun, hyväksymisen ja seurannan. Talousarvioprosessiin osallistuu monia eri tahoja, kuten eri toimialojen johtajat, kunnanhallitus, kunnanvaltuusto ja taloushallinnon henkilöstö. Talousarvio ja sen seurantaraportit ovat julkisia asiakirjoja, jotka ovat saatavilla kunnan verkkosivuilla ja muissa tiedotuskanavissa.

Kuten talousarvioprosessikin, tilinpäätösprosessi kunnassa on monivaiheinen ja sisältää useita tärkeitä askeleita sekä lakisääteisiä aikatauluja. Tässä yhteenvedossa on koottuna molempien prosessien tärkeimmät osat sijoitettuna kalenterivuoteen. Merikarvian kunnassa talousarvion toteumaa seurataan kuukausittain esihenkilöpalavereissa ja tämän käsittelyn pohjalta viedään ajankohtaiskatsaus kunnanhallitukselle tiedoksi. Tämän lisäksi kunnanvaltuustoa informoidaan taloustilanteesta vähintään kolme kertaa vuodessa. Toimielimille tehtyjä raportteja voi seurata kunnan [verkkosivuilta](#).

Myös Merikarvian kunnan hankintoja voi seurata [verkkosivuilla](#). Uusi raportti kunnan ostolaskudatasta julkaistaan puolivuositain siten, että tammi- kesäkuun aineisto julkaistaan elokuussa ja heinä-joulukuun aineisto helmikuussa.

Talousarvioprosessin runko

Tulo- ja menolaskelmien laatiminen (käyttötalous), investointisuunnitelmat ja rahoitussuunnitelmat

- 1. Suunnittelu alkaa edellisenä vuonna, usein keväällä tai kesällä. Pidemmälle tähtäävä taloussuunnitelma tehdään kolmelle vuodelle kerrallaan
- 2. Kunnanjohtaja tai talousjohtaja laatii talousarvioehdotuksen raamin yhteistyössä eri osastojen kanssa elosyyskuussa
- 3. lautakunta- ja kunnanhallituskäsittelyt loka-marraskuussa.
- 4. Muutosehdotukset ja täydennykset marras- joulukuussa kunnanhallituksessa

5. Talousarvion hyväksyminen kunnanvaltuustolle marras-joulukuussa.

6. Hyväksytty talousarvio astuu voimaan seuraavan vuoden alussa.

7. Talousarvion toteutumista seurataan vuoden aikana säännöllisin raportein tuloista, menoista ja poikkeamista (esihenkilöhenkilökokouksissa kuukausittain ja kunnanhallituksessa, kvartaaleittain valtuustossa.

8. Marras-joulukuussa arvioidaan talousarvion toteutumista ja tehdään tarvittavat oikaisut tai siirrot.

Tilinpäätösprosessin runko

1. Tilikausi päättyy kalenterivuosi päättyessä 31. joulukuuta.
2. Kirjanpidon Päätös tammikuussa: Viimeisten tositteiden kirjaaminen ja tiliöinnit.
3. Tilinpäätöksen Valmistelu: käsitellään ja hyväksytään kunnanhallituksessa 31. maaliskuuta mennessä (kolme kuukautta tilikauden päättymisestä).
Tilinpäätösasiakirjojen, kuten taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman, tase-erittelyiden, liitetietojen laatiminen.
4. Tilinpäätöksen Tarkastus: Huhtikuussa ja toukokuussa: sisäinen ja ulkoinen
Tarkastuksessa tilinpäätös tarkastetaan ja varmistetaan.
5. Tilinpäätös hyväksytään kesäkuun kunnanvaltuuston lopullisessa käsittelyssä ja hyväksynnässä.
6. Tilinpäätös esitetään ja julkistetaan 30. kesäkuuta mennessä (kuusi kuukautta tilikauden päättymisestä).
7. Vastuuvapaus myönnetään kesäkuussa valtuuston kokouksessa
8. Seurantaa ja arviointia tehdään heinäkuusta eteenpäin

Merikarvian kunnan strategia ja arvot

- **Strategiamme:**
- Tavoitteenamme on olla menestyvä, yhteisöllisyyteen, yrittäjyyteen ja hyvinvointiin panostava, luovuudestaan, luonnostaan ja elinvoimaisuudestaan tunnettu kunta¹.
- **Arvomme:**
- **Palvelualttius** tarkoittaa sitä, että kunta tarjoaa laadukkaita palveluita kuntalaisille ja asiakkaille, kuuntelee heidän tarpeitaan ja toiveitaan, ja pyrkii jatkuvasti kehittämään palveluitaan.
- **Luotettavuus** tarkoittaa sitä, että kunta toimii vastuullisesti, avoimesti, oikeudenmukaisesti ja eettisesti, noudattaa lakeja ja sopimuksia, ja pitää kiinni lupauksistaan.
- **Itsenäisyys** tarkoittaa sitä, että kunta säilyttää oman päätösvaltansa, taloudellisen vakautensa ja elinvoimansa, ja pystyy vastaamaan muuttuviin haasteisiin ja mahdollisuuksiin¹.

Miten kunnan arvot ja strategia kytkeytyvät yhteen?

- Arvot ovat strategian perusta, tavoite ja mittari.
- Arvot ohjaavat strategian suuntaa, sisältöä ja toteutusta.
- Strategia vahvistaa, muuttaa tai haastaa arvoja ja arvot vahvistavat, muuttavat tai haastavat strategiaa.

Miten arvot kehittyvät vai kehittyvätkö ne?

- Arvot kehittyvät siten, että ne muotoutuvat kokemusten, oppimisen, vuorovaikutuksen, muutosten ja kriisien kautta.
- Arvot kehittyvät siten, että ne vahvistuvat, muuttuvat tai haastetaan.
- Arvot kehittyvät siten, että niiden määrittely, viestintä, arviointi ja kehittäminen ovat jatkuvia prosesseja.
- **Keskusteluteema:** Miten kuntani arvot ovat kehittyneet viime aikoina? Miten minä ja kuntaorganisaatio voimme edistää arvojen kehittymistä?

Merikarvian kunnan arvot

– keskustelu

- **Palveluallttius:** Työntekijät suhtautuvat asiakkaisiin ja kuntalaisiin ystävällisesti, kunnioittavasti ja ammattitaitoisesti, vastaavat heidän kysymyksiinsä ja pyyntöihinsä, ja etsivät heille sopivia ratkaisuja. Työntekijät myös osallistuvat palvelujen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen, ja ottavat huomioon asiakkaiden ja kuntalaisten palautteen ja mielipiteet.
- **Luotettavuus:** Työntekijät tekevät työnsä huolellisesti, laadukkaasti ja aikataulussa, raportoivat työnsä tulokset ja mahdolliset ongelmat, ja pyrkivät korjaamaan virheet ja puutteet. Työntekijät myös noudattavat työhön liittyviä sääntöjä, ohjeita ja eettisiä periaatteita, ja toimivat rehellisesti, oikeudenmukaisesti ja läpinäkyvästi.
- **Itsenäisyys:** Työntekijät ovat oma-aloitteisia, innovatiivisia ja luovia, ja etsivät uusia tapoja tehdä työtään paremmin, tehokkaammin ja tuloksellisemmin. Työntekijät myös kehittävät omaa osaamistaan, oppivat uusia taitoja ja tietoja, ja sopeutuvat muuttuviin tilanteisiin ja tarpeisiin.
- **Keskusteluteemat:** Vastaako arvomme omia arvojani; mitä yhteistä – mitä eroja? Pitäisikö kunnan arvoja muuttaa? Miten toteutamme yhdessä kunnan strategiaa arvojemme mukaisesti?

Suuntaa antava budjetti (10 henkilön panelisti-ryhmälle)

- tarjoilut panelisteille 1 000 €
- kokouspalkkiot panelisteille 60 €/hlö/kokous (10 henkilölle n. 2400 €)
- konsulttitoimiston palkkiot markkinakartoituksen mukaisesti (arvio 3 000€)
- päätöseminaarista aiheutuvat kulut n. 2000 €
- Muut kulut (toimistotarvikkeet, tiedottaminen yms.) 1600 €

- Yhteensä noin 10 000 €

Paneelin tärkeimmiksi valitsemat 10 ratkaisuehdotusta priorisointijärjestyksessä / 2023

	Ratkaisuehdotus	Ratkaistava asia tai tavoite, johon ratkaisuehdotus liittyy	Huomiot
1	Hankintatoimen suunnittelun ja hankintojen toteutuksen kehittäminen yhteistyössä muiden kuntien kanssa	Tavoite: säästöjen tavoittelu suurten hankintojen hyvän suunnittelun kautta	<i>Rantatonttien suunnittelussa on tärkeää huomioida vertailu lähikuntiin (esim. Ahlainen) esimerkiksi sallittujen rakennusneliöiden osalta, jotta varmistetaan kunnan kilpailukyky.</i>
2	Rantakaavan päivittäminen ajan tasalle niin että se mahdollistaa vakituisen asumisen	Ratkaistava asia: kuntaan tarvitaan lisää asuntoja	<i>Hanke on jo käynnissä. Nykyiset tilat uudistetaan, ei laajennuksia varsinaisesti.</i>
3	Toteutetaan Rysän peruskorjaus	Ratkaistava asia: Rysä on peruskorjauksen tarpeessa	• Työpajatoiminnan kehittämisessä on hyvä huomioida tuleva TE-uudistus, joka muuttaa kunnan vastuulla olevia tehtäviä • Kesäruokailukonsepti työpajojen toimintana • Yritykset mukaan työpajatoimintaan, seurakunnan kanssa yhteistyötä on jo • Miten saadaan nuoret sitoutumaan? (keppi/porkkana) • Miten saadaan nuoria houkuteltua mukaan?
4	Tarjotaan valinnaisaineita etänä yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa	Tavoite: mahdollistaa lukion säilyminen Merikarvialla	
5	Työpajatoiminnan kehittäminen	Ratkaistava asia: miten vaikuttaa niiden nuorten asemaan, jotka eivät ole työelämässä tai opiskelun piirissä	

Paneelin tärkeimmiksi valitsemat 10 ratkaisuehdotusta priorisointijärjestyksessä / 2023

	Ratkaisuehdotus	Ratkaistava asia tai tavoite, johon ratkaisuehdotus liittyy	Huomiot
6	Etätyötilojen rakentaminen ja vuokraaminen (I vaihe toteutuu jo v 2023)	Tavoite: työllisyyden tukeminen	Lisäksi voi olla muita mahdollisia kunnan tiloja, esim. kouluja, joita voisi hyödyntää tähän tarkoitukseen
7	Some/markkinointiin osaava ja aktiivinen tekijä (esim. lukiolaisten hyödyntäminen)	Tavoite: Merikarvian kunnan markkinoinnin tulisi olla näkyvää ja erottuvaa	
8	Rakennetaan kuntaan uusia vuokra-asuntoja ARA-rahoituksella (n. 15 kpl)	Ratkaistava asia: kuntaan tarvitaan lisää asuntoja	
9	Kunta ja yritykset tarjoaisivat jo opiskeluiden aikana nuorille työharjoittelupaikkoja mahdollisuuksien mukaan	Ratkaistava asia: miten nuoret saadaan jäämään paikkakunnalle?	Laajemmin: mitä tukea on mahdollista tarjota, jotta nuoret pääsisivät lähelle kouluun ja ehkä palaisivat asumaan Merikarvialle? Esimerkkinä korkeakoulupolkujen viitoittaminen jo toiselta asteelta (opintopolut)
10	Uusien asuntojen rakentaminen ja teollisuustoimitilojen rakentaminen koko kunnan alue huomioiden sekä teollisuustonttien kauppa	Toive, että investointeja tehtäisiin koko kunnan alueelle, ei ainoastaan kirkonkylälle	

Pohja vuodelta 2023: ehdotusten vaikutuslogiikan kuvaukselle: yleishallinto

Ratkaistava asia/tavoite		Ratkaisuehdotus	Vaikutukset			
			Kustannukset	Hyödyt lyhyellä aikavälillä	Hyödyt pitkällä aikavälillä	Tunnistettut riskit /huomiot
Ratkaistava asia: kuntaan tarvitaan lisää asuntoja	Investoinnit	Rakennetaan kuntaan uusia vuokra-asuntoja ARA-rahoituksella (n. 15 kpl)	- Arvio uusien vuokra-asuntojen rakentamisen kustannuksista n. 2 MEUR Lisäksi ylläpitokulut 25.000 euroa/vuosi. - Vuokratulot: n. $15 \cdot 500 \cdot 12 = 90\,000$ euroa/vuosi	- Uusien asukkaiden Merikarvialle muuttamisen mahdollistaminen - Nykyiseen patoutuneeseen kysyntään vastaaminen kunnan sisällä	- Kunnan houkuttelevuus - Kunnan elinvoiman tukeminen	- Rakentamisen kustannusarvion ylittyminen, töiden viivästyminen - Riski, että asunnoille ei ole kysyntää (markkinatilanne) hinnoilla, jotka kattavat kunnan kustannukset - Realisoituvatko hyödyt kunnalle? <i>Huomiona, että alkuperäisessä ehdotuksessa mainittu vanhojen vuokra-asuntojen purkaminen (purkukustannus n. 200.000 EUR) ei ole vielä ajankohtaista, sillä se vaatisi n. 30 asunnon välitöntä rakentamista niiden tilalle (kustannus n. 4-5 MEUR)</i>
		Rantakaavan päivittäminen ajan tasalle niin että se mahdollistaa vakituisen asumisen	- Kaavan päivityksen kustannukset: 50.000 € - Ajallinen kesto 2-3 vuotta	- Uusien asukkaiden Merikarvialle muuttamisen mahdollistaminen - Nykyiseen patoutuneeseen kysyntään vastaaminen kunnan sisällä	- Kunnan houkuttelevuus - Kunnan elinvoiman tukeminen	Riski, että tonteille ei ole kysyntää (markkinatilanne) hinnoilla, jotka kattavat kunnan kustannukset
		Uusien asuntojen rakentaminen vanhuksille yhteisöllisyys huomioiden (n. 40-50 uutta asuntoa)	- Uusien asuntojen rakentamisen kustannukset n. 6 MEUR - Hinta-arvio sisältä tontin, suunnittelun ja rakentamisen	Laadukkaan asumisen mahdollistaminen ikäihmisille	- Kunnan houkuttelevuus eläkeikää lähestyvien keskuudessa - Mahdolliset välilliset säästöt sote-kuluissa ennaltaehkäisyn kautta	Rakentamisen kustannusarvion ylittyminen, töiden viivästyminen

Vaihtoehtoinen toimintamalli jatkossa

Toimintamallin kokeilua tulisi laajentaa, koska tulokset oli selvästi myönteisiä.

Tulokset skaalautuisivat parhaiten siten, että maakunnallisesti perustettaisiin koordinaatioryhmä, joka tukisi kokeilun toteutumista kunnissa. Käytännössä tämä tarkoittaisi maakuntien liitoissa henkilöä, joka toimisi yhteyspisteenä jakaen tukea kuntien toiminnalle. Tämä tarkoittaisi yhtä henkilötyövuotta kussakin maakunnassa ja yhtä yhteyshenkilöä jokaisessa maakunnan kunnassa.

-> Oppiminen kumuloituu ja kustannukset minimoituvat.

Pieksämäellä ja Merikarvialla tuotettu aineisto toimii pohjana näiden maakunnallisten toimijoiden työssä.

Yhteistyö Kuntaliiton kanssa tukisi toiminnan onnistumista.

Osallistujaryhmä olisi hyvä koota valtuustokauden ajaksi toimimaan kaikissa kunnissa.

Kiitos
mielenkiinnostanne!

Ota yhteyttä jos haluat kuulla lisää

Sari Hatanpää / Merikarvian kunta

